

Mariusz Mierzwiński

Malbork, woj. elbląskie. Zame-Karwan

Informator Archeologiczny : badania 19, 169-170

1985

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

II. Rejon ul. Szpitalnej

W tej części miasta wyeksplorowano ciąg składający się z 5 wykopów archeologicznych oznaczonych numerami VIIA-E o łącznej powierzchni 75 m². Prowadzone tu badania miały na celu przecięcie północno-zachodniego narożnika średniowiecznych murów obronnych i ulicy przymurnej, a także uchwycenie krawędzi fosy miejskiej.

W wykopach VIIA, VIIB i VIIC na głębokości ok. 160 cm od obecnej powierzchni wystąpiła szara, silnie zmineralizowana próchnica pierwotna. Brak materiału zabytkowego w tej warstwie przemawia za nieobecnością osadnictwa przedlokacyjnego na badanym terenie. Bezpośrednio nad próchnicą pierwotną zalegał nasyp zbudowany z gliny i piasku. Jego szerokość o podstawy wynosiła ok. 10 m, a zachowana wysokość nie przekraczała 1 m. Odkryto tu zaledwie kilka bardzo małych fragmentów ceramiki o nieokreślonej chronologii. Datowanie nasypu umożliwił układ stratygraficzny nawarstwień we wschodniej i środkowej części wykopu VIIB i w wykopie VIIE, gdzie tuż nad całem zalegała gruba warstwa brunatno-szarej próchnicy z piaskiem zawierająca bardzo liczne fragmenty naczyń obtaczanych datowanych na 2 połowę XIII - początek XIV w. Warstwa ta wyraźnie nakrywa wschodni stok wcześniej opisanego nasypu, co datuje go nie później niż na początek XIV w.

Na szczycie nasypu zaobserwowano wkop o szerokości ok. 2,5 m wyraźnie przecinający jego nawarstwienia i sięgający do stropu próchnicy pierwotnej. Wypełniały go okruchy zaprawy wapiennej oraz gruz ceglany pochodzący głównie z cegły tzw. "palcówki". Wystąpiły tu także fragmenty naczyń datowane na XVIII-XIX w.

Wydaje się, że wstępna analiza nawarstwień odsłoniętych w wykopach archeologicznych w rejonie ul. Szpitalnej upoważnia nas do wyciągnięcia następujących wniosków:

1. Nasyp z gliny i piasku powstał bezpośrednio po lokacji miasta na tym terenie, tj. ok. połowy XIII w. i stanowi relikty najstarszych umocnień łączących prawdopodobnie formę wału ziemnego.
2. Warstwa brunatno-szarej próchnicy z piaskiem powstała w pierwszym okresie funkcjonowania miasta lokacyjnego i być może stanowiła gruntową nawierzchnię ulicy przymurnej.
3. Wkop na nasypie jest negatywnym fundamentu muru obronnego z czasów Kazimierza Wielkiego, a rozbrana jego cakowicie w XIX w.
4. Skraju fosy miejskiej nie uchwycono.

Badania będą kontynuowane.

MALBORK
woj. elbląskie
Zamek - ciąg budynków gospodarczych

Muzeum Zamkowe
w Malborku

Badania prowadził mgr Mariusz Mierzwinski. Finansowało Muzeum Zamkowe w Malborku. Piąty sezon badań. Zespół budynków murowanych z połowy XIV w.

Kontynuowano badania celem ostatecznego rozpoznania stratygrafii obiektu w aspekcie chronologicznym, przed planowaną w 1988 r. jego całkowitą odbudową. Założono 9 wykopów o łącznej powierzchni około 38 m². Wykopy nr 1-5 pozwoliły ustalić wzajemną relację czasową między poszczególnymi częściami budowli oraz zadokumentować sprawy związane ze sposobem posiadawienia jej najwładniejszych murów. Ustalono, że ściana zachodnia powstała jednocześnie z prostopadymi do niej ścianami szczytowymi budynków nr 2 i 3. Została ona wzniesiona od razu na całej swej długości jako mur obronny Przedzamcza od strony zachodniej. W wykopie nr 1 odkryto ponadto pozostałości nowożytnej latryny w postaci prostokątnego dołu ocembrowanego belkami. Wyeksplorowany w całości dostarczył znacznych ilości ułamków ceramiki z okresu XV-XVIII w., w tym także kilku całych naczyń.

Wykopy 6-8 pozwoliły stwierdzić dalszy przebieg murów ciągu w partii obecnie już nie istniejącej - w północnej części Przedzamcza. Ustalono, że obie ściany magistralne budowli biegły jeszcze dalej w kierunku północnym około 30 m. Wykop nr 9 założono przy Baszcie Kęsej w północnym murze Przedzamcza celem ustalenia, w którym miejscu zachodnia ściana ciągu łączyła się z murem obronnym po stronie północnej. Z przyczyn technicznych osiągnięto tu głębokość tylko 1,60 m, co nie pozwoliło na razie stwierdzić, czy pod odsłoniętym w murem nowożytnym zachowały się konstrukcje gotyckie. W tym rejonie Przedzamcza badania będą kontynuowane.

Zabytki przechowywane są w Muzeum Zamkowym w Malborku.

Badania zakończono.

MALBORK
woj. elbląskie
Zamek-Karwan

Muzeum Zamkowe
w Malborku

Badania prowadził mgr Mariusz Mierzwinski. Finansowało Muzeum Zamkowe w Malborku. Drugi sezon badań. Budynek murowany z I połowy XIV w.

Kontynuowano prace wykopaliskowe w ramach badań architektoniczno-archeologicznych zmierzających do rozstrzygnięcia budynku w aspekcie chronologicznym i ustalenia jego pierwotnej formy. Założono 3 wykopy na zewnątrz budynku o łącznej powierzchni około 10 m².

Wykop nr 1 przy północno-wschodnim narożu w miejscu zetknięcia się muru obronnego z Karwanem, z przyczyn technicznych wyskopowano tylko do głębokości około 1,5 m; dalej drogę zagrodzily niewidzialne przemurowania XIX-wieczne, których w tym sezonie postanowiono nie rozbiierać. Wykop nr 2 założony przy ścianie wschodniej na wysokości szczytu południowego, pozwolił ustalić jednocześnie budowę wschodniej ściany Karwanu i przyległego do niej od południa wschodniego muru obronnego Przedzamcza. Zaprzeczta to przyjmowanemu dotychczas twierdzeniu o wcześniejszym powstaniu budynku niż muru obronnego.

W wykopie nr 3 - nie zakończonym - założonym przy północnym szczyście Karwanu, odsłonięto średniowieczny mur ceglany, stanowiący pozostałość nieznannej budowli przylegającej do budynku od strony północnej. Być może jest to zachowany fragment obiektu, w którym mieszkali za czasów krzyżackich zarządzca zbrojowni /Karwanu/, znany z archiwaliiów.

Nieliczne ułamki ceramiki datowanej od późnego średniowiecza do XIX w. przechowywane są w Muzeum Zamkowym w Malborku.

Badania będą kontynuowane.

ŁÓDŹ
ul. Chocianowicka 103
Stanowisko 1

patrz
wczesne średniowiecze

MIELNIK
woj. biłostockie
Stanowisko Góra Zamkowa

PP Pracownie Konserwacji Zabytków
Pracownia Archeologiczno-Konserwatorska
Oddział w Lublinie

Badania prowadził mgr Łukasz Rejntewicz. Finansował WKZ w Białymstoku. Pierwszy sezon badań. Grodzisko wczesnośredniowieczne i zamek średniowieczny /XV w. /.

Celem badań było wstępne rozpoznanie relikwów XV-wiecznego zamku książąt litewskich. Założono trzy wykopy sondazowe o łącznej powierzchni 27 m². Stwierdzono, że wewnętrzna krawędź fosy w części północnej obiektu jest przesunięta o co najmniej 4 m na północ w stosunku do linii pierwotnej. Ponadto uchwycono dwa poziomy bruki kamiennego przedzielone warstwą gruzową zawierającą XVII-wieczny materiał ceramiczny. Można więc przyjąć, iż bruk dolny odpowiada poziomowi pierwotnemu dziedzińca zamkowego, zaś bruk górny powstał w wyniku remontu zamku, jaki miał miejsce po pożarze w czasie najazdu szwedzkiego.

Wreszcie w części południowo-wschodniej wzgórza niższego natrafiono w wykopie na narożnik muru kamiennego. Towarzyszyły mu warstwy budowlane zawierające materiał ceramiczny datowany na XV w. Biorąc pod uwagę konstrukcję muru i kontekst towarzyszących mu warstw można go wiązać z XV-wieczną zabudową wzgórza.

Badania będą kontynuowane.

ORŁÓW, gm. Bedno
woj. płockie

Uniwersytet Łódzki
Katedra Archeologii

Badania prowadziła ekipa pracowników i studentów Katedry Archeologii UL pod kierunkiem doc. dr. hab. Leszka Kajsera. Finansowała Katedra z funduszy akcji "Wisła", dofinansowywał WKZ w Płocku. Drugi sezon badań. Tzw. grodzisko stożkowate-drewniany dwór obronny Junoszczyków-Orłowskich /XIII-XV w. /.

Przebadano 8 wykopów archeologicznych o łącznej powierzchni 76 m² i orientacyjnej kubaturze 130 m². Zgromadzono spory zbiór zabytków ruchomych: około 5 400 fr. ceramiki, ponad 1 000 kości zwierzęcych, 162 przedmioty z żelaza, szkła, drewna, skóry, kości itp. W trakcie dwóch sezonów uzyskano krzyżowy przekrój nasypu o długości 61 m /po osi E-W/ i 26 m /po osi N-S/.

Zebrałe materiały i obserwacje stratygraficzne pozwalają na przedstawienie roboczej hipotezy dotyczącej rekonstrukcji faz osadnictwa w Orłowie. Siedziba obronna powstała wśród łąk nad Brzurą w 2 połowie XIII w. Jedynym jej śladem jest ulokowana prawie bezpośrednio na łąkowym torfie i drewnianych moszczeniach warstwa kulturowa, nosząca ślady zniszczenia pożarowego. W poziomie tym nie występuje ceramika wypalana w atmosferze redukcyjnej. Siedzibę otaczał prawdopodobnie drewniany obwód obronny, a wewnątrz stał budynek wieżowy, gdyż znaleziono /nieścisły luźno/ belkę o przekroju 35 x 31 cm., która sądząc po znacznych wymiarach nie pochodziła z wieńca budynku jednokondygnacyjnego. Zniszczenie obiektu datować można orientacyjnie na początek XIV w.

W następnej fazie nasyp znacznie podwyższono i poszerzono, używając do tego łąkowego torfia, ziemi, a także kamieni wapiennych. Koplec osiągnął wtedy dotychczasowe rozmiary /50 x 45 m/ i wysokość około 1 m.